

Blijf logeren!
Kijk voor een lezersaanbieding op p. 128

Smaakvol Breda

Stad met allure

Breda, Nassaustad met koninklijke allure deelt gul al het fraais dat ze heeft. Van statige hofhuizen en rijke bossen tot pure ambachten en hippe street art. In Brabant wordt al dat moois uiteraard gecombineerd met puur eten en drinken.

TEKST: KIM VAN DAM

Henk Voermans

Koninklijk Breda

Slenterend door Breda is het genieten van fraaie huizen, rijkgedecoreerde kerken en zelfs een heus kasteel. Die erfenis dankt de stad in zekere zin aan een 11-jarig meisje. Want zo oud was Johanna van Polanen toen ze werd uitgehuwelijkt. Haar familie was puissant rijk maar had geen adellijke titel met het daarbij behorende aanzien. Een huwelijk met de Duitse graaf Engelbrecht I van Nassau loste dat probleem op. Het kersverse koppel betrok het kasteel van Breda en Nassau werd Nederlands, of eigenlijk Brabants want Nederland bestond destijds nog niet.

In de eeuwen die volgden groeide Breda uit tot een echte hofstad. Wandelend langs het Spanjaardsgat, de frivole Wilhelminafontein, het Baroniemonument in stadspark Valkenberg, de statige hofhuizen in onder meer de Catharinastraat en het Begijnhof komt de tijd van toen weer tot leven. Ter ere van hun eerste kind gaf Engelbrecht opdracht tot het bouwen van de Onze Lieve Vrouwe Kerk, tegenwoordig de Grote Kerk. De hoge toren piekt parmantig boven alles uit, handig voor wie in het doolhof dat de binnenstad vormt steeds verdwaalt.

Natuurlijk profiteerden andere edelen van het succes van de Nassaus. Zij lieten fraaie verblijven bouwen in de buurt van het kasteel. En dat was weer een gelukje voor ambachtslieden en handelaren. Die deden goede zaken

dankzij de uitbundige levensstijl van de adellijke bewoners. Tijdens volgende generaties groeide de macht en het aanzien van de Nassaus. De erfenis van het prinsdom van Oranje in Zuid-Frankrijk zorgde zelfs voor een prinselijke titel. Et voilà, het huis Oranje-Nassau was een feit. Geen wonder dat Máxima tijdens haar kennismakingsronde door Nederland als eerste stad Breda bezocht.

De achtertuin van Breda

Het was graaf Hendrik III van Nassau die het Mastbos liet aanleggen. Het bos bestaat niet alleen uit bontgebladerde bomen, ook heidegebieden en graslanden zorgen voor een fijne dosis natuur waar stadse drukte heel ver weg lijkt. Vanuit het centrum is het een paar kilometer fietsen, bijvoorbeeld door het leuke winkelgebied Ginneken, naar het zuiden van de stad. Sla bij de Ginnekenmarkt rechtsaf de Duivelsbruglaan in – met inderdaad de Duivelsbrug over de rivier de Mark – en dan linksaf de Bouvignelaan in.

Eerste stop is het gelijknamige kasteeltje. Binnenkijken bij Bouvigne mag niet, maar gratis dwalen door de Franse, Engelse en Duitse tuinen van het landgoed kan wel op werkdagen tussen 9 en 16 uur.

Fiets daarna door tot restaurant de Kogelvanger en ga te voet het Mastbos in. Het 500 jaar oude gebied is doorkruist met wandel- en fietspaden. Ik volg het Boswachterspad, een wandelroute aangegeven met een bruine ree op gele bordjes. Het is genieten van de geur van dennenbomen, het getjilp van vogels en het heldere water in bosvennetjes. Even in alle rust genieten kan op het bankje op het Vlonderpad. De reeën waar ik zo op hoopte, zie ik helaas niet, maar louterend is het wel, zo'n wandeling van een kilometer of zeven door de achtertuin van Breda.

Valkenbergpark

5X PICKNICK IN THE PARK

De natuur rond Breda is prachtig, maar je hoeft de stad niet per se uit voor een flinke dosis groen. Stadsparken te over!

■ **Valkenbergpark** Dé picknickplek in de binnenstad van Breda. In de zomer heb je hier de Palm Parkies: zeven weken live muziek met een hoop gezelligheid.

■ **Wilhelminapark** Net buiten het stadscentrum, dus minder druk dan het Valkenbergpark. Fijn en groen.

■ **Van Sonsbeekpark** Vroeger stond hier het NAC-stadion. Het park bestaat uit negen delen, van speeltuin tot Engelse tuin. Voor ieder wat wils dus – je vindt er zelfs een zwembad.

■ **Zaartpark** Waterrijk park in het beekdal van de Aa of Weerijds. Een van de meest natuurlijke parken van Breda. Heerlijke plek om te relaxen.

■ **Spoorpark** Verborgen groene parel achter het gerechtsgebouw aan de Stationslaan. Hoe leuk, picknicken met uitzicht op de Grote Kerk!

Kasteel Bouvigne

De hoge toren van de Grote Kerk piekt parmantig boven alles uit

Trendy tradities

De 9 Straatjes van Amsterdam zijn beroemd tot ver over de Nederlandse grenzen. Maar ook Breda heeft negen unieke straatjes waar veel enthousiaste ondernemers oude ambachten eren én er een hippe draai aan geven. Ik ontmoet Barbara van Breda Promotions in het Miniaturen- en Poppenhuismuseum in het Begijnhof. Bij ieder minihuis past een bijzonder verhaal, van een kopie van Jan Steens schilderij *Het morgentollet* tot het art deco grachtenpand-poppenhuis van een Joods meisje dat samen met Anne Frank in Kamp Westerbork zat en eveneens de oorlog niet overleefde.

We lopen de stad in en kijken binnen bij Schreurs Klokken waar klokkenmaker Robin verhaalt over zijn grootvader: "Hij had gouden handen en een obsessie voor klokken." Je vergeet de tijd terwijl je hier de honderden unieke uurwerken bewondert. Door naar Hanneke Peters die in een minimalistische ruimte sprookjesachtige bruidsjurken creëert voor eigenzinnige vrouwen. Ook moeders van de bruid kunnen hier een outfit laten maken. Bij Matelot maakt Zita hoeden voor mannen en vrouwen, want een hoed past iedereen. Ook bijzonder, een sieraad laten printen bij creatieve hotspot Brandpunt. De lekkere trek wordt gestild bij banketbakkerij Van Haaren waar ze de beste speculaasbrokken van Nederland verkopen. Bij de Kookwinkel gaat de tour naar de zolder waar de Karmel snijplanken gemaakt worden. Bij goed gebruik

gaan ze levenslang mee. Janny (van *Heel Holland bakt*) blijkt ook fan. En dit zijn pas enkele van de 32 adresjes.

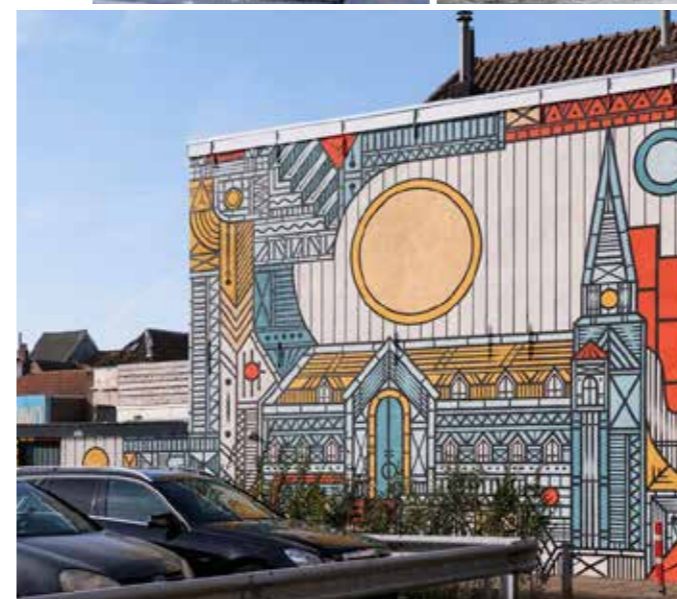
Spectaculaire street art

Breda is niet alleen koninklijk, ook diverse kunstenaars hebben er hun roots. De familie van Vincent van Gogh bijvoorbeeld heeft vele voetstappen liggen in de kronkelende straten van de binnenstad. Zijn opa was dominee in de Grote Kerk. De hippe variant op Van Goghs schilderwerken is street art. Mede dankzij het Blind Walls Gallery-project kregen vele saaie muren in Breda een aantrekkelijk aanzien. Op de website van Blind Walls Gallery staan wandelingen en fietstochten langs de ruim 100 kunstwerken, om zelfstandig te doen of met een gids. Bij sommige werken hangt een kastje met een audioguide, te beluisteren met je telefoon.

De hippe kunstwerken bevinden zich niet alleen in het centrum. Tijdens een boottour met Bootje Varen Breda zie ik nog enkele prachtige creaties. Je kunt kiezen voor een sloepje dat je zelf bestuurt of een met schipper. Voordeel van dat laatste is dat je uitleg over de stad krijgt. De koepelgevangenis blijkt een eigen 'ontsnapping uit Alcatraz-verhaal' te hebben, namelijk het misdad-sprookje van het lepelvrouwtje. Een filmscript ligt voor het oprapen.

Na het rondje door de singels om de binnenstad en een stukje Markdal is er nog tijd over om het gebied achter het spoor te verkennen. Daar ligt de Belcrumpolder, aangelegd door de oudste zoon van Willem van Oranje. Dit is het industriële rafelrandje van de stad met tegenwoordig braakliggende terreinen, STEK (dé broedplaats voor creatieve ondernemers), hippe borrelplek BRACK, woonboten én spectaculaire street art.

Ruim 100 saaie muren zijn verfraaid met street art

3X LEKKER (EN DUURZAAM) ETEN

■ **In Kannen en Kruiken** is een populair lunchadres met fijne afhaal mogelijkheden. Koffie, thee, een soepje en een broodje en je hebt een perfecte picknicklunch.

Inkannenenkruikenbreda.nl

■ **PuicK** heeft een zeer royale afhaalkaart, met soepen, buddha bowls en wraps, met ook een ruime keuze vega en vegan. De Thaise vegan Tom Kha soep en het rijkelijke gevulde Libanees platbrood waren een schot in de roos.

Puick.nl
 ■ **Porta Sud** staat garant voor fantastisch eten en Brabantse gastvrijheid. De afhaalmaaltijd met pasta moet eigenlijk thuis opgewarmd worden, maar omdat ik in een hotel slaap, doen zij het even. Service. De beste pasta die ik in jaren gegeten heb. Portasud.nl

(De reportage werd gemaakt tijdens de lockdown.)

Fietsen langs boerderijwinkels

De kazen, sommige gerijpt in het keldertje van de Sint Paulus Abdij, zijn verslavend lekker

Om meer te ontdekken van de regio huur ik een e-bike voor een rondje van ongeveer 52 kilometer langs enkele gepassioneerde voedsel- en drankproducenten. Brood, kaas en wijn, dat lijkt me een mooi trio. De eerste stop is Molen de Arend in Terheijden waar molenaar Adri meel maalt. Dat hij molenaar werd, was puur toeval. Hij las in een krant dat de toenmalige molenaar geen opvolger had. Adri nam contact op en al snel leerde hij alles wat hij moest weten over het mooie molenaarsvak. Sindsdien maalt hij enkele dagen per week tarwe tot meel. En geniet hoog boven in de molen van het uitzicht, want het rivierenlandschap rond de Arend mag er zijn. Er vliegen zelfs zeearenden.

Met een onweerstaanbaar lekkere Traaise (dialect voor Terheijdense) koek in de tas gaat het verder richting Zuivelboerderij De Driehoek in Oosterhout. De route volgt even het Markkanaal en loopt dan dwars door Oosterhout tot aan de boerderij aan de oostkant van het stadje.

Met waterbedden voor de koeien, melkmachines waar de zwart-witte dames volledig geautomatiseerd gemolken worden wanneer ze willen en kazen die in het keldertje van de Sint Paulus Abdij rijpen, is dit duidelijk geen doorsnee melkveehouderij. Terwijl in de stal de koeien elkaar verdringen om aandacht van Anke vertelt zij hoe ook haar broer, zus en partner Maarten bij het avontuur betrokken raakten. Die laatste verruilde zijn ICT-baan voor het beroep van kaasmaker en creëerde verschillende prijswinnende kazen. Voor de boerderijwinkel staat standaard een rijtje liefhebbers. De meest bijzondere kaas is de roodkorst abdijskaas Benedictus. Maar ook de Goudse, de kruidenkaas en sinds kort de witschimmelkaas-varianten zijn verslavend lekker. Ook maar even in de rij om in te slaan.

Brabantse wijn

Last but not least Wijngaard Dassemus vlakbij Chaam. Fietsend over een boerenlandweggetje kun je je niet voorstellen dat er hier ergens wijn wordt gemaakt. Maar dan toch, opeens de afslag naar de wijngaard. Verscholen achter een poel met hoog riet staan in strakke rijen 16000 stokken die mooie rode en witte wijnen zullen opleveren. Daar tussenin gras en kruiden waar van alles en nog wat in vliegt en leeft. Het is een uitdaging, maar hier wordt biologisch gewerkt, en zelfs steeds meer biodynamisch. De eerste jaren was het experimenteren. Wat doet het wel goed en wat niet? Maar zo'n vijftien jaar na het begin van dit avontuur, produceert Ron vele flessen met mooie wijnen die zelfs in Japan en Canada verkocht worden. Hij richt zich steeds meer op natuurwijnen, wijn waaraan geen gist toegevoegd is. In een kas waar zomers de druiven boven je hoofd hangen, kan geproefd worden. De Solaris is zomers fris, Chaams Genoegen kan wat meer hebben. Een weelderige wijn voor bij het diner.

Terug naar de stad leidt de fietsroute deels langs de Mark die zwierig meandert door het Brabantse landschap. In de jaren 60 van de vorige eeuw werd de rivier getemd en tot kanaal gemaakt. Maar nu stroomt het water weer vrij door de velden en vormt zo een natuurgebied in ontwikkeling. Een mooie plek voor een picknick met de aankopen van de 'boerderijwinkels'.

BELEEF BREDA
Maak uw uitje compleet! Wij hebben een super arrangement voor Zin-lezers:

- theaterspektakel ZODIAC in de Koepelgevangenis
  - vooraf een 3-gangendiner in de gevangenskapel
  - overnachting (+ ontbijt) Golden Tulip Keyser Breda
- Kijk op p. 128**

Bij Zuivelboerderij De Driehoek

Fietsen langs de Mark

LANGS DE BOERDERIJEN

- Check de websites voor de meeste recente informatie over openingstijden en rondleidingen: Molendearend.nl, Zuiveldriehoek.nl, Dassemus.nl
- Wie een korter rondje (29 km) wil fietsen, kiest alleen de eerste twee stops en koopt een fles Dassemus-wijn bij restaurant Yirga in het centrum van Breda.
- Er zijn nog veel meer leuke boerderijwinkels. Met asperges, aardbeien, abdijskazen... Mmmm, kom maar door. Welkominbreda.nl (tabje ontdekken/fijnproevers)
- Wel graag proeven maar beperkt in uw tijd? Iedere dinsdagochtend is er van 9-13 uur een biologische boerenmarkt op de Veemarktstraat.

Meer informatie over Breda vindt u op Welkominbreda.nl